

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI FANLAR AKADEMIYASINING TASHKILY FAOLIYATI (Ijtimoiy-gumanitar fanlar bo‘limi misolida)DOI: <https://doi.org/10.53885/edinres.2022.4.4.060>

Ismailov Alisher Fayziyevich,

O‘zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi O‘zbekiston tarixi davlat muzeyi Ilmiy kotibi, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori, katta ilmiy xodim.

Annotatsiya: Mazkur maqolada O‘zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi Ijtimoiy-gumanitar fanlar bo‘limining tashkiliy faoliyati yoritilgan. Bo‘lim negizidagi ilmiy muassasalarning tashkil topishi, Fanlar akademiyasi tarkibiga kiritilishi, boshqa tizimga o‘tkazilishi, tugatilishi va qayta tashkil topishi tahlil qilingan. Tahlillar natijasida Bo‘limning akademiya tarkibiga kirgan, boshqa tizimga o‘tkazilgan, tugatilgan va qayta tashkil etilgan muassasalari aniqlab berilgan.

Kalit so‘zlar: Fanlar akademiyasi, ilm-fan rivoji, Davlat muzeyi maqomi, qayta tashkil etish, Madaniyat vazirligi, Badiiy Akademiya, belgilangan tartibda tugatish, O‘zbek tili, Alisher Navoiy, qo‘lyozma, iqtisod, milliy-ozodlik harakatlari, falsafa, huquq, arxeologiya, muzey binosi, qatag‘on va eng yangi tarix.

ОРГАНИЗАЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ АКАДЕМИИ НАУК РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН

(На примере отдела общественно-гуманитарных наук)

Исмаилов Алишер Файзиевич,

Ученый секретарь Государственного музея истории Узбекистана Академии наук Республики Узбекистан, доктор философии педагогических наук, старший научный сотрудник.

Аннотация: В данной статье освещается организационная деятельность отделения Общественно-гуманитарных наук Академии Наук Республики Узбекистан. Организация научных учреждений, их включения в состав Академии наук, перевода в другую систему, ликвидация и реорганизация. В результате анализа были выявлены учреждения, которые были включены в систему Академии, переведены в другую систему, ликвидированы или реорганизованы.

Ключевые слова: Академия наук, развитие науки, статус Государственного музея, реорганизация, Министерство культуры, Академия художеств, ликвидация в установленном порядке, узбекский язык, Алишер Навои, рукописи, экономика, национально-освободительное движение, философия, право, археология, здание музея, период репрессий и новейшая история.

ORGANIZATIONAL ACTIVITY OF THE ACADEMY OF SCIENCES OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN

(on the example of the Department of Social Sciences and Humanities)

Ismailov Alisher Fayziyevich,

Scientific Secretary of the State Museum of the History of Uzbekistan of the Academy of Sciences of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy of Pedagogical Sciences, Senior Researcher.

Annotation: This article highlights the organizational activities of the Department of Social Sciences and Humanities of the Academy of Sciences of the Republic of Uzbekistan. Organization of scientific institutions, their inclusion in the Academy of Sciences, transfer to another system, liquidation and reorganization. As a result of the analysis, institutions were identified that were included in the Academy system, transferred to another system, liquidated or reorganized.

Keywords: Academy of Sciences, development of science, status of the State Museum, reorganization, Ministry of Culture, Academy of Arts, liquidation in the prescribed manner, Uzbek

language, Alisher Navoi, manuscripts, economics, national liberation movement, philosophy, law, archeology, museum building, period of repression and recent history.

O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasining ilmiy va tashkiliy faoliyatida Ijtimoiy-gumanitar fanlar bo'limining o'ziga xos o'rni bor. Bo'lim Fanlar akademiyasi tashkil etilgandan buyon uning tarkibida mavjud va uning tarkibidagi ilmiy muassasalar O'zbekiston ilm-fani rivojiga munosib hissa qo'shib kelmoqda. Fan bo'limlari bir yoki bir necha fan tarmoqlari olimlarini birlashtiruvchi Akademiyaning ilmiy va ilmiy-tashkiliy bo'linmasi hisoblanadi. Bo'lim o'z tarkibiga kiruvchi institutlar va boshqa ilmiy muassasalarga umumiy rahbarlikni amalga oshiradi.

Ma'lumki, 2017-yilda ilm-fanning ustuvor yo'nalishlari rivojlanishini ta'minlash, shuningdek ilmiy-tadqiqot muassasalari faoliyatini samarali muvofiqlashtirish maqsadida Fanlar akademiyasi boshqaruv apparati tuzilmasida fizika-matematika va texnik fanlar, kimyo-biologiya fanlari, ijtimoiy-gumanitar fanlar bo'yicha bo'limlar tashkil etilgan[1]. Mazkur bo'limlar negizida ilmiy tadqiqot muassasalari faoliyat ko'rsatadi.

Ijtimoiy-gumanitar fanlar bo'limi O'z SSR FA tashkil topgan davrdan to 1965-yilgacha «Gumanitar fanlar bo'limi»[2] sifatida faoliyat yuritgan. 1966-1994- yillarda keyinchalik birlashib ketganligini hisobga olgan holda ta'kidlaydigan bo'lsak, 2 ta bo'lim, ya'ni «Falsafiy, iqtisodiy va huquqiy fanlar» va «Tarix, tilshunoslik va adabiyotshunoslik» bo'limlari sifatida faoliyat yuritgan[3].

Keyinchalik (2000-2016-yillar) yuqorida ta'kidlangan bo'limlar umumlashib «Ijtimoiy-gumanitar fanlar bo'limi»[4] va «Ijtimoiy-gumanitar fanlar majmuasi»[5] deb ham yuritilgan.

Ijtimoiy-gumanitar fanlar bo'limi negizidagi ilmiy tadqiqot muassasalari bo'yicha xronologik jihatdan quyida tanishib o'tamiz.

O'zbekiston tarixi davlat muzeyi. 1876-yilda Toshkent muzeyi tashkil etilgan. U yetakchi olimlar va jamoat arboblari A.P.Fedchenko, V.F.Oshanin, N.A.Mayev tashabbusi bilan ochilgan O'rta Osiyoning birinchi muzeyidir[6]. O'rta Osiyoda birinchi muzeyning rasmiy ochilishi 1876-yil 12-iyulda bo'lib o'tgan[7]. 1920-yilda Muzeylar va yodgorliklarni muhofaza qilish komiteti (Turkkomstaris) o'z ishini boshladi. Muzey 1933-yilda Fanlar qo'mitasiga o'tkazildi. 1943-yilda O'zbekiston SSR Fanlar akademiyasining tashkil etilishi bilan muzey ilmiy muassasa sifatida uning tarkibiga kirdi. 1969-yilda O'zbekiston tarixi muzeyiga o'zbek yozuvchisi, akademik M. T. Oybek nomi berilgan[8]. O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi va O'zbekiston Xalq demokratik partiyasi Markaziy Kengashining V.I.Lenin markaziy muzeyining Toshkent filialini va Oybek nomidagi O'zbekiston xalqlar tarixi muzeyini tugatib, ularning negizida 1992-yildan boshlab O'zbekiston Fanlar akademiyasi huzuridagi O'zbekiston tarixi muzeyini tashkil etildi. Qarorga ko'ra O'zbekiston tarixi muzeyi ilmiy-tadqiqot muassasasi hisoblanadi[9]. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1994-yil 5-avgustdagi qarori[10] binoan Fanlar akademiyasining O'zbekiston tarixi muzeyiga Davlat muzeyi maqomi berilgan.

O'zbek tili, adabiyoti va folklori instituti. Institut Turkistonda 1917-yildan keyin yuzaga kelgan ilmiy tadqiqot tuzilmalari asosida shakllangan[11]. 1934-yilda[12] O'zbekiston SSR Fanlar qo'mitasi huzuridagi O'zbek tili va adabiyoti ilmiy tadqiqot institutiga aylandi. 1937-yilda unga A.S.Pushkin nomi berilgan. 1939-yilda muassasa SSSR O'zFAN Til, adabiyot va tarix institutiga aylantirildi va 1943-yildan boshlab O'zSSR Fanlar akademiyasining tarkibiga kiradi[13]. 1991-yil 17-sentabrda O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasining Adabiyot institutiga Alisher Navoiy nomi berilgan[14]. 2016-yilda O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasining Alisher Navoiy nomidagi Til va adabiyot instituti rahbar hamda ilmiy xodimlarini, professor-o'qituvchilar tarkibini attestatsiyadan o'tkazildi va Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti huzuridagi O'zbek tili va adabiyoti ilmiy-tadqiqot instituti aylantirildi[15]. 2017-yil 17-fevraldagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-2789-son qarorida[16] Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti huzuridagi O'zbek tili va adabiyoti ilmiy-tadqiqot instituti negizida O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasining O'zbek tili, adabiyoti va folklori institutini qayta tashkil etildi.

San'atshunoslik instituti. 1928-yil 11-dekabrda Samarqand shahrida O'zbekiston musiqa

va xoreografiya ilmiy tadqiqot instituti nomi bilan tashkil etilgan[17]. 1932-yilda Toshkent shahriga ko'chirilgan. 1943-1957-yillarda Madaniyat vazirligi tasarrufida bo'lgan[18]. 1957-yilda O'zSSR Fanlar akademiyasining tarkibiga kirgan va 1963-yilgacha bo'lgan[19]. 1963-yildan[20] 1997-yilgacha yana Madaniyat vazirligi tasarrufida bo'lgan. 1997-yil 23-yanvarda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni qabul qilindi. Mazkur farmonga binoan, San'atshunoslik ilmiy-tadqiqot instituti Badiiy Akademiya tarkibiga kiritilgan[21]. 2009-yil 19-mayda san'atshunoslik ilmiy-tadqiqot institutining izlanishlar yo'nalishlari Fanlar akademiyasi ijtimoiy-gumanitar ilmiy muassasalarida olib borilayotgan tadqiqotlar bilan uzviy bog'liqligini hisobga olib Vazirlar Mahkamasi qaror qildi[22]. Qarorga muvofiq, O'zbekiston Badiiy akademiyasi tarkibidagi San'atshunoslik ilmiy-tadqiqot instituti O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi tarkibiga o'tkazilgan.

Alisher Navoiy nomidagi davlat adabiyot muzeyi. Muzeyga 1939-yilda asos solingan. 1940-yilda to'plangan manbalar O'zbekiston davlat tabiat muzeyi binosining bir qismida ko'rgazma sifatida namoyish etila boshladi[23]. 1947-yili ko'rgazma zaminida Adabiyot muzeyi tashkil topgan. 1958-yildan Adabiyot muzeyi O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasining Til va adabiyot instituti qoshiga o'tkazilgan. 1967-yil 18-yanvarda[24] muzey O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasining mustaqil ilmiy va ilmiy-ma'rifiy muassasasiga aylantirilgan. 1978-yil Adabiyot muzeyi negizida H.S.Sulaymonov nomli Qo'lyozmalar instituti tashkil etildi va muzey shu institut tarkibiga kirdi. 1991 yil 31 maydan O'zbekiston hukumati qarori va Alisher Navoiyning 550 yilligi munosabati bilan Davlat adabiyot muzeyi H.S.Sulaymonov nomli Qo'lyozmalar instituti tarkibidan chiqarildi va mustaqil ishlay boshlagan[25]. 2016-yilda Fanlar akademiyasining Davlat adabiyot muzeyini Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti tarkibiga berish va uning negizida O'zbek tili va adabiyoti muzeyi tashkil qilingan[26]. 2017-yil 17-fevraldagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-2789-son qarori[27] asosida 2017- yil 18-mayda O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori qabul qilindi unda Alisher Navoiy nomidagi Davlat adabiyot muzeyi yangidan tashkil etilgan.

Abu Rayhon Beruniy nomidagi Sharqshunoslik instituti. Institut 1943-yil 3-noyabrda[28] O'zbekiston SSR Davlat ommaviy kutubxonasining Sharqiy bo'limi asosida tashkil etilgan[29] va O'zSSR FA Sharq qo'lyozmalarini o'rganish instituti deb nomlangan. 1950-yilda Sharq qo'lyozmalarini o'rganish instituti O'zbekiston SSR Fanlar akademiyasining Sharqshunoslik institutiga aylantirildi[30]. 1957-yilda institutga Abu Rayhon Beruniy nomi berildi[31]. Institut Sharq fanini rivojlantirishga qo'shgan ulkan hissasi uchun 1981-yilda institut Abu Ali ibn Sino (Avitsenna) nomidagi xalqaro mukofotning birinchi laureati bo'lgan[32]. 2014-yil 8-iyul O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Qarori[33] qabul qilindi. Unga ko'ra, Toshkent davlat sharqshunoslik instituti huzurida Abu Rayhon Beruniy nomidagi Sharq qo'lyozmalari markazi tashkil etildi. Mazkur markaz O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasining tugatilgan Abu Rayhon Beruniy nomidagi Sharqshunoslik instituti negizida tashkil etilishi belgilandi. 2017 yil 17 fevraldagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-2789-son qarori[34] va Vazirlar Mahkamasining 2017 yil 18 maydagi 292-son Qarori[35] bilan Abu Rayhon Beruniy nomidagi Sharqshunoslik instituti yangidan tashkil etilgan.

Iqtisodiyot instituti. Institut 1943-yil noyabrda[36] SSSR Fanlar akademiyasi O'zbekiston filiali Iqtisodiy tadqiqotlar sektori negizida tashkil etilgan. Keyin u 4 ta bo'limdan iborat bo'ldi: sanoat iqtisodiyoti, qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti, ishlab chiqaruvchi kuchlarni taqsimlash, xalq xo'jaligi nazariyasi va tarixi. 1950 yildan keyin murakkab xalq xo'jaligi muammolariga e'tibor kuchaydi[37]. 70-yillardan O'zbekiston sanoat kompleksini rivojlantirish muammolariga borgan sari ko'proq e'tibor berila boshladi[38]. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1994 yil 6 aprel qaroriga muvofiq O'zbekiston Respublikasi FA Ishlab chiqarish kuchlarini o'rganish kengashi iqtisodiyot fani faoliyatini takomillashtirish maqsadida O'zbekiston Respublikasi Davlat istiqbolni belgilash va statistika qo'mitasi tarkibiga kiritildi. 2000-2003 yillarda institut tomonidan beshta yirik ilmiy ish nashr qilindi[39]. 2013 yil 28 fevralda O'zbekiston Prezidentining qarori bilan tugatilayotgan Fanlar akademiyasi Iqtisodiyot instituti negizida Toshkent davlat iqtisodiyot universitetida «O'zbekiston iqtisodiyotini rivojlantirishning ilmiy

asoslari va muammolari» ilmiy-tadqiqot markazi tashkil etildi.

Tarix instituti. Institut 1943-yil noyabrda[40] SSSR Fanlar akademiyasi O'zbekiston filiali Til, adabiyot va tarix instituti asosida tashkil etilgan[41]. O'tgan yillar mobaynida ijtimoiy-iqtisodiy hayot, milliy-ozodlik harakatlari tarixini o'rganishda X.Ziyoyevning xizmatlari katta bo'lgan. Ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlar tahliliga esa mashhur olim R.X.Aminova katta hissa qo'shgan[42]. 2016-yil 18-iyulda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Qarori[43] qabul qilindi. Qarorga binoan, O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi Tarix institutini Mirzo Ulug'bek nomli O'zbekiston Milliy universiteti huzuridagi Tarix instituti etib qayta tashkil qilindi. 2017-yil 17-fevraldagi O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Qarori[44] va Vazirlar Mahkamasining 2017-yil 18-maydagi 292-son Qarori[45] bilan Tarix instituti O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi tarkibiga o'tkazilgan.

I.M.Mo'minov nomli falsafa va huquq instituti. Institut 1958-yilda[46] O'zSSR Fanlar akademiyasi Prezidiumi huzuridagi Falsafa va huquq bo'limi negizida tashkil etilgan. 1974 yilda institutga I. M. Mo'minov nomi berildi. Ilmiy-tadqiqot ishlarining eng muhim yo'nalishlarining rivojlanishi I. M. Mo'minov, X. S. Sulaymonova, A. I. Eshonov va boshqa yetakchi olimlar faoliyati bilan bog'liq[47]. «Huquqiy demokratik davlat asoslarini mustahkamlash, ijtimoiy, ma'naviy muhitni yanada yaxshilash, diniy aqidaparastlikning oldini olish chora-tadbirlari» dasturining bajarilishi yuzasidan institut xodimlari targ'ibot-tashviqot ishlarini olib borishgan[48]. 2012-yil 7-fevraldagi Vazirlar Mahkamasining Qaroriga[49] binoan Falsafa va huquq institutining mol-mulk va ilmiy-tadqiqot loyihalarini keyinchalik o'tkazish bilan belgilangan tartibda tugatildi. Unga ko'ra falsafa bloki – O'zbekiston Milliy universitetiga; yuridik blok – Toshkent davlat yuridik institutiga o'tkazilgan.

Milliy arxeologiya markazi. Institut 1970-yilda Samarqandda O'zbekiston SSR Fanlar akademiyasi Tarix va arxeologiya institutining[50] arxeologiya sektori asosida tashkil etilgan[51]. Uning tashkil etilishida I.M.Mo'minov, Ya.G'.G'ulomov va A.A.Asqarovlar katta rol o'ynagan[52]. Institutning birinchi direktori akademik A. A. Asqarov (1970-1979[53], 1983-1987). 1988-yilda institutga akademik Ya.G'.G'ulomov nomi berilgan[54]. Yangi institut uchun ma'muriy bino, Samarqand tarixi muzeyi binosi va boshqalarni o'z ichiga olgan binolar majmuasi barpo etildi[55]. Baqtriya, Sug'diyona va Choch regionlaridagi urbanizatsiya jarayonlarini o'rganish borasida muhim tadqiqotlar olib borgan A.A.Asqarov, Yu.F.Buryakov, R.H.Sulaymonov, E.V.Rtveladze, T.Q.Xo'jayev, M.H.Isomiddinov, M.I.Filanovich kabi olimlar Abu Rayhon Beruniy nomidagi Davlat mukofoti bilan taqdirlandilar[56]. 2017 yil 17 fevraldagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-2789-son qarorida[57] Samarqand shahridagi Arxeologiya instituti va O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi Arxeologiya institutining Toshkent bo'limi negizida Ya.G'ulomov nomidagi Arxeologik tadqiqotlar instituti tashkil etildi. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017-yil 18-maydagi VM 292-son Qarori binoan Ya. G'ulomov nomidagi Arxeologik tadqiqotlar instituti yangidan tashkil etilgan[58]. 2019-yil 21-sentabrdagi Vazirlar Mahkamasining 792-son qarori[59] bilan O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi tizimida davlat muassasasi shaklidagi Milliy arxeologiya markazi tashkil etilgan .

X. S. Sulaymonov nomidagi qo'lyozmalar instituti. O'zbekiston SSR Fanlar akademiyasi Alisher Navoiy nomidagi Davlat adabiyot muzeyi negizida 1978 yilda O'zbekiston SSR FA Qo'lyozmalar instituti tashkil etilgan. Institut Alisher Navoiy nomidagi Davlat adabiyot muzeyini muzey bo'limi sifatida saqlab qoldi. Institutning birinchi direktori X. S. Sulaymonov (1978-1979) edi. 1979-yildan institutga A.P.Qayumov rahbarlik qilgan. 1979-yilda institutga X.S.Sulaymonov nomi berilgan[60]. 1997-yilda qo'lyozmalar instituti tugatilib[61], uning fondi O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasining Sharqshunoslik institutiga o'tkazilib, u yerda qo'lyozmalar instituti fondi sifatida alohida saqlanadi .

Temuriylar tarixi davlat muzeyi. Buyuk davlat arbobi Amir Temur tug'ilgan kunning 660 yilligi munosabati bilan O'zbekiston Prezidentining 1995-yil 26-dekabrda Farmoni[62] bilan 1996-yil «Amir Temur yili» deb e'lon qilindi. 1996-yil 14-martda Amir Temur va temuriylar davrida ilm-fan, maorif va madaniyatning yuksak darajadagi taraqqiyotini haqqoniy aks ettirish maqsadida Vazirlar Mahkamasi qaror[63] qabul qildi. Qarorga muvofiq, Toshkent shahrida

O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi tizimida Temuriylar tarixi Davlat muzeyi tashkil etilgan. 1996-yil bahorida Temuriylar tarixi davlat muzeyi binosini barpo etish boshlandi va 1996-yil 18-oktabrida muzey binosi qisqa vaqt ichida bitkazilib[64], foydalanishga topshirilgan.

Qatag'on qurbonlari xotirasi davlat muzeyi. Qatag'on qurbonlari xotirasi davlat muzeyi 2001-yilda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-2837-son Farmoni[65] asosida tashkil etilgan. Muzey binosi Toshkent shahri Yunusobod tumanidagi «Shaxidlar xotirasi» yodgorlik majmuidida barpo etilgan[66]. 2002-yilda «Qatag'on qurbonlari xotirasi» muzeyi faoliyatini tashkil etish maqsadida Vazirlar Mahkamasi qarorida[67] O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi tarkibida «Qatag'on qurbonlari xotirasi» muzeyi tashkil etilgan[68]. 2017-yil 22-noyabrda Vazirlar Mahkamasining Qarori[69] qabul qilingan. Qarorga binoan, O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasining Qatag'on qurbonlari xotirasi davlat muzeyi negizida O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Qatag'on qurbonlari xotirasi davlat muzeyi tashkil etilgan.

O'zbekistonning eng yangi tarixi masalalari bo'yicha Muvofiqlashtiruvchi-metodik markaz. 2012-yil 27-yanvarda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Qaroriga[70] binoan, O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi huzurida O'zbekistonning eng yangi tarixi bo'yicha Jamoatchilik kengashi tashkil etilgan. 2017-yil 30-iyunda O'zbekiston milliy davlatchiligining vujudga kelishi va taraqqiy topishining eng yangi tarixini tadqiq etish va o'qitish, ilmiy, ilmiy-ommabop, o'quv-metodik, ma'rifiy adabiyotlarni tayyorlash va chop etish maqsadida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Qarori qabul qilindi[71]. Qarorga muvofiq, Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi huzuridagi O'zbekistonning eng yangi tarixi bo'yicha Jamoatchilik kengashi O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi huzuridagi O'zbekistonning eng yangi tarixi bo'yicha Jamoatchilik kengashiga aylantirilgan.

Davlat va huquq instituti. O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi, Davlat va huquq instituti 2017 - 2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasiga muvofiq akademik huquqiy tadqiqotlar darajasini oshirish, mamlakatda ijtimoiy- iqtisodiy va siyosiy-huquqiy islohotlarning keyingi istiqbollarini belgilashda huquqiy ilmiy ishlanmalarni samarali amalga oshirish uchun zarur shart-sharoitlar yaratish hamda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 29-apreldagi PF-5987-son Farmoni[72] ijrosini ta'minlash maqsadida O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 30-oktabrdagi 675-son qaroriga[73] asosan tashkil etilgan.

Xulosa qilib shuni ta'kidlash mumkinki, O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi tashkil etilganidan to 2021 yilgacha Ijtimoiy-gumanitar fanlar bo'limi tizimida 14 ilmiy muassasa tashkil topgan va faoliyat yuritgan. Shundan 10 ta muassasa hozirgi kunda ham faoliyat ko'rsatmoqda. Ular: 1.O'zbekiston tarixi davlat muzeyi; 2.O'zbek tili, adabiyoti va folklori instituti; 3.San'atshunoslik instituti; 4.Alisher Navoiy nomidagi davlat adabiyot muzeyi; 5.Abu Rayhon Beruniy nomidagi Sharqshunoslik instituti; 6.Tarix instituti; 7. Milliy arxeologiya markazi; 8.Temuriylar tarixi davlat muzeyi; 9.O'zbekistonning eng yangi tarixi masalalari bo'yicha Muvofiqlashtiruvchi-metodik markaz; 10.Davlat va huquq instituti.

O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi Ijtimoiy-gumanitar fanlar bo'limi negizida ilmiy tadqiqot muassalaridan bo'lgan O'zbekiston tarixi davlat muzeyi tashkil topganligi va akademiya tarkibida faoliyat yuritganligiga ko'ra, eng yoshi katta muassasa hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasining Qatag'on qurbonlari xotirasi davlat muzeyi negizida O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Qatag'on qurbonlari xotirasi davlat muzeyi tashkil etilgan.

Fanlar akademiyasining tarkibidagi 3 ta ilmiy muassasa faoliyati tugatilgan. Ular: 1.Iqtisodiyot instituti (negizida Toshkent davlat iqtisodiyot universitetida «O'zbekiston iqtisodiyotini rivojlantirishning ilmiy asoslari va muammolari» ilmiy-tadqiqot markazi); 2. I.M.Mo'minov nomli falsafa va huquq instituti (Falsafa bloki – O'zbekiston Milliy universitetiga; yuridik blok – Toshkent davlat yuridik institutiga o'tkazilgan); 3. X. S. Sulaymonov nomidagi qo'lyozmalar instituti (uning fondi O'z R FA Sharqshunoslik institutiga o'tkazilgan).

Ijtimoiy-gumanitar fanlar bo'limining 5 ta muassasa ma'lum bir vaqt Fanlar akademiyasi tarkibidan chiqarilgan va akademiya tizimida qayta tashkil etilgan. Ular: 1.O'zbek tili, adabiyoti

va folklori instituti; 2.San'atshunoslik instituti; 3.Alisher Navoiy nomidagi davlat adabiyot muzeyi; 4.Abu Rayhon Beruniy nomidagi Sharqshunoslik instituti; 5.Tarix instituti;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining «O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasining ilmiy muassasalari tuzilmasini yanada maqbullashtirish va faoliyatini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida» 2012 yil 7 fevraldagi 33-son Qarori ko'ra O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi Ijtimoiy-gumanitar fanlar bo'limining 6 ta muassasasi maqbullashtirildi. Shundan 4 ta muassasa (O'zbek tili, adabiyoti va folklori instituti, Alisher Navoiy nomidagi davlat adabiyot muzeyi, Abu Rayhon Beruniy nomidagi Sharqshunoslik instituti, Tarix instituti)Oliy ta'lim tizimidagi muassasalar tarkibiga o'tkazilgan va 2017 yilda akademiya tarkibida qayta tashkil etilgan. 2 ta muassasa (Iqtisodiyot instituti va I.M.Mo'minov nomli falsafa va huquq instituti) faoliyati tugatilgan.

Adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «Fanlar akademiyasi faoliyati, ilmiy-tadqiqot ishlarini tashkil etish, boshqarish va moliyalashtirishni yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida» 2017-yil 17 fevraldagi PQ-2789-son qarori
2. O'z R FA MA 1-fond, 2-L-ro'yxat, 241-yig'majild.2-6-varaqlar. // Akademiya nauk Uzbekskoy SSR. Spravochnik. -T.:, 1958. -S.38.
3. O'z R FA MA 1-fond, 2-L-ro'yxat, 241-yig'majild.7-8-varaqlar. //«Ustav akademii nauk Uzbekskoy SSR» utverjden postanovleniyem Soveta Ministrov Uzbekskoy SSR ot 1 marta 1982 goda, № 460.
4. O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi. -T.:, «Fan», 2003. -152 b.
5. Fanlar akademiyasi O'zbekiston mustaqilligi-yillarida/ Akademiya nauk v godi nezavisimosti Uzbekistana. Akademiya nauk Respubliki Uzbekistan 70 let. -T.:, «Fan», 2013. -575 b.
6. Академия наук Узбекской ССР. Справочник. -Т.:, 1958. -С.143. // Академия наук Узбекской ССР. Справочник. -Т.:, «Фан», 1976. -С.179.
7. N.S.Sodiqova. O'zbekiston xalqlari tarixi muzeyi 100 yoshda. O'zbekistonda ijtimoiy fanlar. 1976-yil 12-son. -B.38-49.
8. Академия наук Узбекской ССР. Справочник. -Т.:, 1958. -С.150.; // Академия наук Узбекской ССР. Справочник. -Т.:, «Фан», 1976. -244 с.
9. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1992-yil 21 apreldagi «O'zbekiston tarixi muzeyini tashkil etish to'g'risida»gi 203-son qarori.
10. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1994-yil 5 avgustdagi «O'zbekiston tarixi davlat muzeyini tashkil etish to'g'risida»gi 402-son qarori.
11. O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi 50-yil.-T.:, «Fan», 1993. -B.208-212.
12. O'z R FA MA 1-fond, 1-ro'yxat, 28-yig'majild. 19-varaq.
13. Академия наук Узбекской ССР. Справочник. -Т.:, «Фан», 1976. -С.171-173.
14. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Vazirlar Mahkamasining «O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasining Adabiyot institutiga Alisher Navoiy nomini berish to'g'risida» 1991-yil 17 sentabrda 236-son Qarori
15. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining «Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti faoliyatini tashkil etish to'g'risida» 2016-yil 13 maydagi 152-son qarori
16. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «Fanlar akademiyasi faoliyati, ilmiy-tadqiqot ishlarini tashkil etish, boshqarish va moliyalashtirishni yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida» 2017-yil 17 fevraldagi PQ-2789-son qarori
17. O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi San'atshunoslik institutining 2017 — 2021-yillarda amalga oshirilgan islohotlar bo'yicha Ma'lumotnomasi
- 18.O'zbekiston milliy ensiklopediyasi. 7-jild, Parchin -Soliq. -T.:, «O'zbekiston milliy ensiklopediyasi», 2004. -B.504.
19. Академия наук Узбекской ССР. Справочник. -Т.:, 1958. -С.138. // Академия наук в годы независимости Узбекистана. -Ташкент: Фан, 2013. -С.478-479.
20. O'z R FA MA 1-fond, 1-ro'yxat, 28-yig'majild. 17-varaq
- 21.O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «O'zbekiston Badiiy akademiyasini tashkil etish haqida» 1997-yil 23 yanvardagi PF-1701-son Farmoni
22. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining «San'atshunoslik ilmiy-tadqiqot instituti faoliyatini yanada rivojlantirish to'g'risida» 2009-yil 19 maydagi 141-son Qarori
23. O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi. -T.:, «Fan», 2003. -B.116-119.
24. O'z R FA MA 1-fond, 1-ro'yxat, 28-yig'majild. 19-varaq.
25. O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi 50-yil.-T.:, «Fan», 1993. -B.216-217.
26. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti faoliyatini tashkil etish to'g'risida» 2016-yil 13 maydagi PF-4797-son Farmoni // O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining «Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti faoliyatini tashkil etish to'g'risida» 2016-yil 13 maydagi 152-son qarori
27. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «Fanlar akademiyasi faoliyati, ilmiy-tadqiqot ishlarini tashkil etish, boshqarish va moliyalashtirishni yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida» 2017-yil 17 fevraldagi PQ-2789-son qarori
28. O'z R FA MA 1-fond, 1-ro'yxat, 28-yig'majild. 19-varaq.
29. O'z R FA MA 1-fond, 1-ro'yxat, 28-yig'majild. 19-varaq.
30. O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi 50-yil.-T.:, «Fan», 1993. -B.203-207.
31. H.Fozilov., A.I.Sadovskiy. O'zbekistonda fan taraqqiyoti.-T.:, O'zSSR davlat nashriyoti,1959. -B.56.
32. Академия наук Узбекской ССР. -Т.:, «Фан», 1983. -С.450-452.
33. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi tuzilmasini yanada maqbullashtirish hamda respublika akademik ilm-fani va oliy ta'limining integratsiyasini mustahkamlash chora-tadbirlari to'g'risida» 2014-yil 8 iyuldagi PQ-2204-son Qarori
34. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «Fanlar akademiyasi faoliyati, ilmiy-tadqiqot ishlarini tashkil etish, boshqarish va moliyalashtirishni yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida» 2017-yil 17 fevraldagi PQ-2789-son qarori
35. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining «O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasining yangidan tashkil etilgan ilmiy-tadqiqot muassasalari faoliyatini tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida» 2017-yil 18 maydagi 292-son

Qarori

36. O'z R FA MA 1-fond, 1-ro'xat, 28-yig'majild. 19-varaq.
37. Академия наук Узбекской ССР. Справочник. -Т.: «Фан», 1976. -С.148-151.
38. O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi 50-yil.-Т.: «Фан», 1993. -В.134-140.
39. O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi. -Т.: «Фан», 2003. -В.85-90.
40. O'z R FA MA 1-fond, 1-ro'xat, 28-yig'majild. 19-varaq.
41. Академия наук Узбекской ССР. Справочник. Автор-составитель А. И. Садовский. -Т.: 1958. -С.128. // Академия наук Узбекской ССР. Справочник. -Т.: «Фан», 1976. -С.155-158.
42. O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi. -Т.: «Фан», 2003. -В.98-102.
43. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «O'zbekiston tarixi sohasidagi tadqiqotlarni tashkil etish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida» 2016-yil 18 iyuldagi PQ-2562-son Qarori
44. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «Fanlar akademiyasi faoliyati, ilmiy-tadqiqot ishlarini tashkil etish, boshqarish va moliyalashtirishni yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida» 2017-yil 17 fevraldagi PQ-2789-son qarori
45. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining «O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasining yangidan tashkil etilgan ilmiy-tadqiqot muassasalari faoliyatini tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida» 2017-yil 18 maydagi 292-son Qarori
46. O'z R FA MA 1-fond, 1-ro'xat, 28-yig'majild. 19-varaq. // Академия наук Узбекской ССР. Справочник. Автор-составитель А. И. Садовский. -Т.: 1958. -С.133-135. // Академия наук Узбекской ССР. Справочник. -Т.: «Фан», 1976. -С.151-153.
47. Академия наук Узбекской ССР. -Т.: «Фан», 1983. -С.441-443.
48. O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi. -Т.: «Фан», 2003. -В.90-94.
49. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining «O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasining ilmiy muassasalari tuzilmasini yanada maqbullashtirish va faoliyatini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida» 2012-yil 7 fevraldagi 33-son Qarori
50. O'z R FA MA 1-fond, 1-ro'xat, 28-yig'majild. 19-varaq.
51. Академия наук Узбекской ССР. Справочник. Автор-составитель А. И. Садовский. -Т.: 1958. -С.128. // Академия наук Узбекской ССР. Справочник. 1976. -Т.: «Фан», 1976. -С.158-165.
52. O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi 50-yil.-Т.: «Фан», 1993. -В.196-203.
53. Академия наук Узбекской ССР. –Ташкент: «Фан», 1983. -С.447-450.
54. O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi 50-yil.-Т.: «Фан», 1993. -В.248. 196-203
55. Академия наук Узбекской ССР. Справочник. 1976. -Т.: «Фан», 1976. -С. 158-165.
56. O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi. -Т.: «Фан», 2003. -В.152. 102-106
57. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «Fanlar akademiyasi faoliyati, ilmiy-tadqiqot ishlarini tashkil etish, boshqarish va moliyalashtirishni yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida» 2017-yil 17 fevraldagi PQ-2789-son qarori
58. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining «O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasining yangidan tashkil etilgan ilmiy-tadqiqot muassasalari faoliyatini tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida» 2017-yil 18 maydagi 292-son Qarori
59. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining «Arxeologik tadqiqotlarni tubdan takomillashtirish to'g'risida» 2019-yil 21 sentabrdagi 792-son Qarori
60. Академия наук Узбекской ССР. -Т.: «Фан», 1983. -С.455-456.
61. <http://einfolib.uz/index.php/2020/10/06/rukopisnoe-nasledie-uzbekistana/14.12.20>
62. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «1996-yilni «Amir Temur-yili» deb e'lon qilish to'g'risida» 1995-yil 26 dekabrdagi PF-1333-son
63. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining «Temuriylar tarixi davlat muzeyini tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida» 1996-yil 14 martdagi 99-son Qarori
64. O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi. -Т.: «Фан», 2003. -В.113-116.
65. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «Qatag'on qurbonlarini yod etish kunini belgilash to'g'risida» 2001-yil 1 maydagi PF-2837-son Farmoni
66. O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi. -Т.: «Фан», 2003. -В.119-121.
67. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining ««Qatag'on qurbonlari xotirasi» muzeyi faoliyatini tashkil etish to'g'risida» 2002-yil 8 noyabrdagi 387-son qarori
68. O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi. -Т.: «Фан», 2003. -В.119-121.//<https://qomus.info/encyclopedia/cat-s/sanatshunoslik-instituti-uz/> 12.12.2020
69. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining «O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Qatag'on qurbonlari xotirasi davlat muzeyi va hududlardagi oliy ta'lim muassasalari tuzilmasida Qatag'on qurbonlari xotirasi muzeylarini tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida» 2017-yil 22 noyabrdagi 936-son Qarori
70. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi huzurida O'zbekistonning eng yangi tarixi bo'yicha jamoatchilik kengashini tashkil etish to'g'risida» 2012-yil 27 yanvardagi PQ-1694-son Qarori
71. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi huzurida O'zbekistonning eng yangi tarixi bo'yicha Jamoatchilik kengashi faoliyatini tashkil etish to'g'risida» 2017-yil 30 iyundagi PQ-3105-son Qarori
72. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «O'zbekiston Respublikasida yuridik ta'lim va fanni tubdan takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida» 2020-yil 29 apreldagi PF-5987-son Farmoni
73. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining «O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi tizimida davlat va huquq institutining faoliyatini tashkil etish to'g'risida» 2020-yil 30 oktyabrdagi 675-son Qarori